

POSTBUS 41122

9701 CC GRONINGEN

www.verenigingstadenlande.nl

info@verenigingstadenlande.nl

JAARVERSLAG VERENIGING STAD EN LANDE OVER 2022

Bestuursamenstelling en -werkzaamheden

Bij de aanvang van het verslagjaar 2022 was de samenstelling van het bestuur en de verdeling van portefeuilles als volgt:

- Eddy de Jonge (voorzitter; tevens redactie jaarboek en fondsenwerving);
- Daniël T. Broersma (penningmeester en contacten monumentencommissie);
- Albert Buursma (secretaris; tevens redactie tijdschrift en excursies);
- Frederiekje de Jongh (PR, Dag van de Groninger Geschiedenis, website en educatie);
- Dineke van der Wal (Lezingencommissie en lid commissie voor toekenning Esther Koopspenning).

In dit verslagjaar is er vanuit het bestuur een algemene oproep gedaan via een bijsluiter in het tijdschrift 2022 nr. 1 om nieuwe bestuursleden te werven aangezien bestuurslid De Jongh en penningmeester Broersma te kennen gaven om binnen afzienbare tijd te willen aftreden. Secretaris Buursma wilde bovendien stoppen met het secretariaat, maar vooreerst nog wel aanblijven als algemeen bestuurslid). Op de oproep voor nieuwe reageerden vier personen, te weten Harry Vogel, die al langer in beeld was als kandidaat-secretaris en voorts Bibi Koekoek, Max Koning en Kees van Essen. Laatstgenoemde heeft zich teruggetrokken. Op 15 juni, voorafgaand aan de ALV zijn er gesprekken geweest van het voltallige bestuur met de drie overgebleven kandidaten. Allen wensten zich kandidaat te stellen en werden bij de extra ALV op 9 november gekozen door de leden. De nieuwe portefeuillevindeling is sindsdien als volgt:

- Eddy de Jonge (voorzitter; fondsenwerving, sponsoring, acquisitie adverteerders);
- Max Koning (penningmeester en contacten monumentencommissie);
- Harry Vogel (secretaris en ledenadministratie)
- Dineke van der Wal (lezingencommissie en lid commissie voor toekenning Esther Koopspenning).
- Bibi Koekoek (PR, website en communicatie via ‘moderne media’);
- Albert Buursma (redactie tijdschrift en excursies)

In het verslagjaar 2022 vergaderde het bestuur een viertal malen en voorts vergaderden bestuursleden met de redactiecommissies van het Jaarboek en het tijdschrift over een nieuwe opzet.

Zoals hiervoor aangegeven was een van de onderwerpen de vernieuwing van het bestuur en de verdeling van de portefeuilles. Verder waren min of meer vaste agendapunten de contacten met de drukker, financiën, ledenwerving, de jaarvergadering, de website, publicaties: tijdschrift en Jaarboek, Dag van de Groninger Geschiedenis, lezingen en excursies en monumentenfonds.

Een belangrijk – het voornaamste – punt in dit jaar was echter de staat van de financiën en de maatregelen om iets te doen aan de grote verliezen van de vereniging. Al in het voorgaande jaar had de penningmeester aangegeven dat Stad en Lande niet lang meer op deze voet zou kunnen voorgaan vanwege de zware verliezen die de vereniging leed. De financiële reserves zouden dan binnen een vijftal jaren uitgeput zijn en de vereniging failliet. Daarom moest worden gezocht naar middelen om uit een negatieve spiraal te komen, veroorzaakt door een dalend ledenaantal (zie aldaar) en sterk stijgende kosten voor drukwerk en porti. Daartoe waren in de voorgaande jaren al maatregelen getroffen door het afschaffen van de voor- en najaarsmailing – met respectievelijk verzoeken voor contributie en aankondiging voor- en najaarsvergaderingen, de ALV en de najaarsexcursie en het verzoek om een bijdrage voor het Monumentenfonds. Het afschaffen van de mailings bespaarde per keer rond de € 1200,- Daaronder vielen ook de acceptgiro’s die niet langer werden meegezonden en die landelijk zouden worden afgeschaft. Sindsdien is alleen nog maar gebruik gemaakt van bijsluiters, die tevens werden gebruikt voor aankondiging van activiteiten of het overbrengen van ander nieuws aan de leden.

Het belangrijkste onderdeel van de werkzaamheden in dit verslagjaar waren de plannen om te komen tot maatregelen om te komen tot een vermindering van de uitgaven en vermeerdering van de inkomsten en dan met name wat betreft

POSTBUS 41122

9701 CC GRONINGEN

www.verenigingstadenlande.nl

info@verenigingstadenlande.nl

de publicaties van de vereniging. Voorzitter De Jonge voerde daartoe oriënterende gesprekken met verschillende personen en instanties, waaronder de eindredacteuren van andere historische bladen en verschillende erfgoedinstellingen. Bij verder intern beraad met de bestuursleden en leden van de redacties van Jaarboek en tijdschrift is vervolgens een voorstel gemaakt dat was als volgt:

In principe houdt de Vereniging Stad en Lande zich – behalve via het Monumentenfonds – bezig met immaterieel erfgoed, dat uit de aard der zaak niet tastbaar is. Het zou beter zijn, wanneer dat wel het geval zou zijn, omdat tastbaar erfgoed meer aanspreekt, vgl. de Stichting Oude Groninger Kerken en de Stichting het Groninger Landschap, die beide vooral gericht zijn op onroerend erfgoed. In het geval van Stad en Lande zou dat tastbaar, roerend cultureel erfgoed kunnen zijn via nauwe(re) samenwerking met instellingen die dat beheren en/of bezitten zoals musea en andere instellingen. Dat zou voortaan moeten gebeuren via het kwartaaltijdschrift Stad & Lande, dat het voornaamste contactmedium met de leden vormt. Aan het verschijnen van het Historisch Jaarboek Groningen komt daarmee een einde, dat wil zeggen als drukwerk. Het Jaarboek zal blijven voortbestaan in een digitale versie, aangeboden via de Rijksuniversiteit Groningen.

Het voorgestelde format voor het tijdschrift Stad & Lande *‘nieuwe stijl’* is als volgt: de omvang wordt verdubbeld: naar 84 pagina’s, waarvan vier omslag. De kern, een kwart, wordt gevormd door een bijdrage of bijdragen van een museum gerelateerd aan een pas geopende of binnenkort te openen expositie. De bijdrage(n) in het tijdschrift kunnen dan dienen als achtergrondinformatie of als alternatief voor een catalogus. Voorts kunnen de andere artikelen in het tijdschrift sterk variëren in lengte. Zo kunnen ook bijdragen van rond de 5000 woorden, de maximumlengte die het Jaarboek hanteerde, worden opgenomen, zij het wel met meer illustraties. Voorts zullen ook de beide rubrieken van het Jaarboek, die over de verschenen – historische – literatuur met betrekking tot Groningen en een overzicht van het nieuws op het vlak van *‘cultureel erfgoed’*, inclusief archeologie, worden overgenomen. Daarbij gaat het dan om *‘kwartaalafleveringen’*. Het is bovendien de bedoeling dat er in het tijdschrift nieuwe rubrieken van een of twee pagina’s bij komen, zoals een bijzondere foto met bijbehorende tekst, of voorwerpen uit de Collectie Groningen. Ook kan een beeldverhaal worden opgenomen.

Dit voorstel is voorgelegd aan de leden tijdens een extra Algemene Ledenvergadering op 9 november 2022. Het is na een flinke discussie, waarbij er vooral kritiek was op het afschaffen van het gedrukte Jaarboek, aangenomen. Het bestuur heeft de mogelijkheid geboden om binnen twee weken met goed onderbouwde alternatieven te komen die dan serieus in overweging zouden worden genomen, maar dergelijke reacties zijn uitgebleven. Inmiddels waren de Stichting Groninger Historische Publicaties en het Scholten-Kammingafonds bereid gevonden deze nieuwe aanpak te ondersteunen met bijdragen voor respectievelijk twee jaren en een jaar. Uiteindelijk kon in de vroege aanvang van 2023 de uitvoering starten.

Ledental

De daling van het ledental die zich in de verslagjaren 2020 en 2021 had voortgezet, ging helaas door. Op 1 januari 2022 had de vereniging 968 leden. Gedurende het verslagjaar is de vereniging 90 leden verloren wegens overlijden of opzeggen. Daar stond tegenover dat we 26 nieuwe leden konden verwelkomen. Op 31 december 2022 had de vereniging 904 leden. Een nettoverlies van 64 leden, wat vermenigvuldigd met een contributiebedrag van € 31,50 weer een gevoelig financieel verlies opleverde. Ook dit verslagjaar waren er – evenals tijdens de beide voorafgaande *‘coronajaren’* weinig activiteiten en daardoor tevens weinig mogelijkheden om nieuwe leden te werven. De ledenaanwas bleef een zeer belangrijk aandachtspunt.

Lezingenprogramma en –commissie

De lezingencommissie van Stad en Lande bestond ook dit jaar weer uit bestuurslid Dineke van der Wal en verenigingslid Gerben de Vries. Er was slechts één lezing: die van Wil Schackmann over Etta Palm, een Groningse feministe, courtisane en spionne die bekendheid kreeg als voorvechtster van vrouwenrechten tijdens de periode van de Franse Revolutie en de daaropvolgende tijd. Dit, naar aanleiding van het boek dat Wil Schackmann recentelijk over haar had geschreven. Deze lezing werd gehouden na de Algemene Ledenvergadering op 15 juni 2022.

POSTBUS 41122**9701 CC GRONINGEN**www.verenigingstadenlande.nlinfo@verenigingstadenlande.nl**Excursies**

Evenals in de twee voorgaande jaren zijn er geen excursies georganiseerd. Weliswaar doofde de corona-epidemie enigszins uit, maar bleef deze nog voortbestaan. De overweging was dat een excursie met een bus met zestig passagiers teveel risico voor besmettingen meebracht en het de vraag was hoeveel animo er zou zijn. Vooral nog vond het bestuur het nog steeds onverstandig om excursies te organiseren.

Esther Koopspenning

Na het overlijden van het zeer gewaardeerde bestuurslid Esther Koops in 2017 besloot het bestuur een naar haar vernoemde prijs in het leven te roepen. Esther Koops (1968-2017) was een gedreven lerares geschiedenis en bedenker van diverse erfgoedprojecten voor het onderwijs in Groningen. Deze naar haar vernoemde prijs is bedoeld om de ontwikkeling en uitvoering van educatieprojecten rondom Groninger erfgoed te stimuleren. De jury van de Esther Koopspenning bestond uit Tineke de Danschutter, Jona van Keulen en Dineke van der Wal. Er is in dit verslagjaar geen prijs uitgereikt, de bedoeling is, om dit weer te doen in 2023.

Monumentenfonds en -commissie

De Monumentencommissie bestaat uit Gino Huiskes (voorzitter), Jim Klingers, bouwhistoricus en Laura de Jager, docente. Jaarlijks doet de Monumentencommissie namens de Vereniging Stad en Lande een beroep op de leden om een bijdrage voor het monumentenfonds. Zo kunnen gelden beschikbaar gesteld worden voor de conservering en/of het herstel van kleine objecten met regionaal-historische betekenis. Met de meest recente donaties worden drie objecten (projecten) gesubsidieerd: het weer zichtbaar maken van een regenwaterbak te Appingedam, enkele grafstenen op de begraafplaats van Garrelsweer en een deel van de restauratie van het Hinszorgel in de Petruskerk van Leens.

Publicaties - a) Algemeen

De losse verkoop van het Jaarboek en het tijdschrift in dit verslagjaar was zeer bescheiden. Er zijn enkele tientallen jaarboeken verkocht via de winkel. Hetzelfde geldt voor het tijdschrift. Verder zijn er losse exemplaren verkocht op bestelling via de website.

Publicaties - b) Tijdschrift

In 2022 verscheen weer de gebruikelijke vier afleveringen van het tijdschrift Stad & Lande in een oplage van 1300 stuks, met een vaste omvang van 44 pagina's, inclusief omslag. Daarmee werd de bibliografie van Groningen weer verrijkt met zo'n twee dozijn artikelen en een vaste rubrieken, te weten het interview, een column en boekrecensies.

Het tijdschrift is voor degenen die geïnteresseerd zijn in (cultuur)geschiedenis van Groningen een belangrijke informatiebron. Niet in de laatste plaats is het ook een belangrijk platform voor degenen die daarover willen publiceren. De redactiesamenstelling kende dit jaar een wijziging met het vertrek van Broersma. De redactie bestond uit Albert Buursma (voorzitter), Tineke de Danschutter, Hidde Feenstra, Egge Knol, Harry Perton, Peter Riem en Emmy Wolthuis-Wagenaar Hummelinck. Perton en Buursma vormden de eindredactie. Vaste medewerkers zijn Ingeborg Nienhuis (column), Riemer Janssen (recensies) en Boukje Tanja (interviews).

Publicaties - c) Jaarboek

Het andere, belangrijke, publicatiepodium van de vereniging, voor de regionale geschiedenis van Groningen, is het Historisch Jaarboek Groningen. Ook in de samenstelling van de redactie van het jaarboek trad een verandering op. Hier vertrokken Daniël Broersma, die werd opgevolgd door Albert Buursma. Tevens vertrok eindredacteur H. Perton, wiens taak werd overgenomen door Jona van Keulen. De samenstelling van de redactie van het Jaarboek was in 2022 verder als volgt: Catrien Santing (voorzitter), Alina Dijk, Elise van Ditmars, Lieuwe Jongasma, Stefan van der Poel, Michiel Rooke, Geert Volders en Henk Wierds.

POSTBUS 41122

9701 CC GRONINGEN

www.verenigingstadenlande.nl

info@verenigingstadenlande.nl

Het Jaarboek 2021 kreeg dit jaar speciale aandacht door een presentatie in de Synagoge op 31 maart met twee lezingen, beide refererend aan bijdragen die in het nummer waren opgenomen. Christiaan Gevers sprak over Pieter Cort van der Linden als burgemeester en oorlogstijd. Stefan van der Poel had een voordracht over Elie Aron Cohen en diens verwerking van de oorlog. Het was een geslaagde bijeenkomst, die voor herhaling vatbaar was.

Het Jaarboek 2021 telde een zestal grote(re) artikelen, te weten:

- Thomas van der Dunk over Nicolas Page (1723-1796) en zijn inzending voor de Groninger Stadhuisprijsvraag van 1775;
- Henk Boels over Landdrost Wichers over de toestand in zijn departement Groningen in de zomer van 1810;
- Eppo van Koldam over Lodewijk Theodorus Jorissen, mislukt fabrikant en geliefd burgemeester op Huize Buitenzorg te Haren;
- Eddie Marsman en Henk Wierds met een beeldverhaal over de onvermoede groepsportretten van Friedrich Julius von Kolkow;
- Christiaan Gevers over Pieter Cort van der Linden (1893-1969) – Groninger burgemeester in oorlogstijd;
- Stefan van der Poel over Elie Aron Cohen’s verwerking van de oorlog.

Daarnaast bevatte het Jaarboek weer de beide vaste rubrieken: *‘Cultureel Erfgoed’* door redactielid Michiel Rooke en het jaarlijkse literatuuroverzicht, door Jona van Keulen. In de wereld van wetenschappelijke publicaties neemt het Jaarboek vanwege de zogenaamde *‘C-status’* een respectabele positie in. Die houdt in dat een aantal artikelen onder *‘peer review’* valt, dat wil zeggen dat ze een wetenschappelijke toets der kritiek hebben doorstaan.

Website

In de loop van het verslagjaar is de website www.verenigingstadenlande.nl (in 2020 vernieuwd) met tevens een nieuw e-mailadres info@verenigingstadenlande.nl verder aangepast en vernieuwd en geactualiseerd onder webmaster Frederiekje de Jongh.

Bedrijvenfonds en ‘Stad en Lande Fonds’

Stad en Lande heeft een bedrijvenfonds, bedoeld voor het meefinancieren van de verenigingsactiviteiten, in het bijzonder publicaties. Tegen een minimale jaarlijkse bijdrage van € 250,- kunnen ondernemers lid worden van dit fonds. Zij krijgen daarvoor viermaal jaarlijks een advertentie op de achterzijde van het tijdschrift, een aantal exemplaren van het tijdschrift en jaarboek en uitnodigingen voor verschillende activiteiten. Het aantal adverteerders bedroeg en bedraagt drie; er wordt gestreefd naar uitbreiding. Daarnaast is er het *‘Stad en Lande Fonds’*, voor degenen die de vereniging willen steunen met legaten en giften. Contactpersoon voor beide fondsen is voorzitter E. de Jonge.